

*Романовський О.Г., Гончаренко Т.Є.
м. Харків, Україна*

ДО ПИТАННЯ ПЕРЕХОДУ СПЕЦІАЛЬНИХ КАФЕДР ДО ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Система освіти відіграє важливу роль у розвитку всіх сфер економіки, науки і культури. Тому загальний курс України на євроінтеграцію не може належним чином бути реалізованим без відповідних реформ в освітній сфері. Українськи вищі навчальні заклади прагнуть до освітньої євроінтеграції і запроваджують такі технології навчання, що сприяли б професійній мобільності студентів, а також можливості стати частиною світового освітнього простору у будь-який момент професійної підготовки. Однією з передумов успішного входження студентів в європейське освітнє середовище є знання англійської мови професійного спілкування. На подальший розвиток входження нашої країни в Болонський процес сьогодні провідні навчальні заклади ведуть активний пошук ефективних шляхів і засобів практичного використання можливостей цього процесу [3].

Багато вузів України пропонують своїм студентам не тільки вивчення англійської мови професійного спілкування, а і навчання спеціальних дисциплін англійською мовою. Але перейти до такої форми викладання неможливо відразу, це процес довготривалий і потребує якісної підготовки заздалегідь.

Керівництво НТУ «ХПІ» розуміючи, що в умовах глобалізації і розвитку інформаційних технологій у студентів зростає потреба вільного спілкування англійською мовою, знання якої значно підвищує шанси випускників на вдале працевлаштування як в Україні, так і за кордоном, шукає нові шляхи дотримання сучасних тенденцій. У той час як держава все частіше стала приділяти увагу питанню мовної підготовки фахівців з інформаційних технологій, НТУ «ХПІ» вирішив піти далі, і в розроблений і запропонований представникам Британської ради концепції виклав пропозиції, стосовно всіх без винятку спеціальностей, тим самим підійшовши до вирішення питання комплексно. Як приклад, окремі кафедри університету взяли курс на поступовий перехід до викладання спеціальних дисциплін англійською мовою, і серед таких кафедра педагогіки і психології управління соціальними системами.

Одним з найгостріших питань переходу до такої форми навчання є підготовка викладачів спеціальних дисциплін до викладання англійською мовою. Звичайно, вищий навчальний заклад може запропонувати проведення занять викладачам інших вузів, що мають достатній

досвід у викладанні спеціальних дисциплін англійською мовою. Але така співпраця носить більш тимчасовий характер, більш того, доволі складно знайти спеціалістів вузькопрофільних дисциплін, що здатні викладати англійською мовою. Вихід є – навчити своїх штатних співробітників англійській фаховій мові. Можна запропонувати викладачам самостійно вирішити проблему вивчення мови (навчання на курсах, або індивідуальні заняття з викладачем), при цьому вказавши термін початку викладання і рівень необхідної підготовки. Але є і інший шлях, який здається більш логічним – співпраця з викладачами кафебри іноземних мов цього ж вузу.

На першому етапі необхідно запропонувати викладачам спеціальних кафедр пройти тестування на знання англійської мови і розподілити їх за рівнем знань у групи для вивчення англійської мови. Напевно, більшість з них давно замислювались над проблемою вивчення іноземної мови, або покращення знань. Але зараз, коли існує конкретна мета і термін – мотивація для вивчення мови значно підвищується. Більш того, знання іноземної мови дає можливість викладачам співпрацювати з колегами інших закордонних вузів, приймати більш активну участь у міжнародних конференціях, міжнародних проектах, обмінах і стажировках.

Після того як проведено розподіл викладачів за рівнем знань можна починати заняття. Треба сказати, що вивчення іноземної мови це безперервний процес. На рівнях Elementary та Pre-intermediate це просто засвоєння граматичних конструкцій, надбання навичок читання, письма і говоріння. Починаючи з рівня Intermediate і вище, викладачі спеціальних дисциплін зможуть проводити для своїх колег міні-лекції і міні-семінари англійською мовою, а також активно приступати до написання лекцій англійською мовою у співробітництві з викладачами кафебри іноземної мови. Ці лекції в майбутньому стануть основою для методичних вказівок, посібників, тобто методичного забезпечення для студентів, що навчаються англійською мовою. Постіний контроль знань викладачів, тестування кожного етапу мовних досягнень є обов'язковою умовою викладання. Доцільним є також і просмотр відео-лекцій своїх закордонних колег та читання фахової літератури англійською мовою. При досягненні рівня знань Intermediate викладачі можуть переходити на ведення занять англійською мовою и продовжувати удосконалювати знання.

Особистий приклад викладача, що вивчає англійську мову і викладає нею фахові дисципліни є особливим мотивуючим моментом для студентів, бо вони розуміють, що навіть якщо їх майбутня професія не пов'язана з сучасними технологіями або, наприклад, туризмом, не варто забувати, що англійська відкриває широкі можливості для навчання, підвищення кваліфікації і успішного працевлаштування в різноманітних

сферах діяльності. По-перше, існує значна кількість міжнародних програм для перспективних студентів і молодих спеціалістів, але участь у них неможлива без знання англійської. По-друге, вакансії в представництвах зарубіжних компаній, як правило, більш привабливі як з фінансової, так і з кар'єрної точки зору, але щоб претендувати на омріяну посаду потрібно продемонструвати знання розмовної і фахової англійської мови, незалежно від того, про яку компанію йдеться – вітчизняну або іноземну.

Ще одна сучасна тенденція, яка безпосередньо пов'язана зі знанням англійської – вища освіта за кордоном. Дисципліни для іноземних студентів зазвичай читаються англійською не лише в англійськомовних країнах, а, наприклад, в Північній Європі чимало вузів взагалі проводять навчання виключно англійською.

Головне завдання як викладачів фахових дисциплін, так і викладачів іноземної мови полягає у тому, щоб забезпечити високу якість навчання, домогтися реального підвищення рівня викладання та відповідно рівня засвоєння мови студентами [3].

Але існують об'єктивні причини, що заважають підвищенню якості мовної підготовки майбутніх фахівців. По-перше, цьому заважає відрив викладання іноземних мов від життя – треба відтворювати оточення, найбільш приближене до реального життя, а для цього викладач іноземної мови повинен виявляти більшу зацікавленість до спеціальностей студентів, факультетів, що обслуговуються, бути обізнаним відносно основних досягнень у відповідних галузях. Необхідно постійно підтримувати зв'язок з викладачами спеціальних кафедр для визначення актуальних питань професії студента [1].

По-друге, неможливість підвищення якості викладання в умовах одночасного скорочення часу на вивчення іноземних мов. Дійсно, сьогодні на їх викладання навчальними планами передбачається всього три години на тиждень [1].

По-третє, довготривалий конфлікт нашої школи, що полягає в необхідності дати все і якомога скоріше. Але ми увесь час забуваємо, що навчаємо не лінгвістів, а спеціалістів, які є користувачами мови. Треба чітко ставити цілі і завдання конкретного курсу і намагатися їх виконати, відбираючи все найпотрібніше і те, що є методично доцільним. Потрібно навчитися розставляти пріоритети і відкидати другорядне, вміти користуватися отриманими знаннями.

По-четверте, ми часто удаємось до крайнощів відносно того, як навчати: традиційно або використовувати сучасні теорії, методи, засоби. Необхідно зберігати традиції, не боятися нового, пам'ятати про особливості національного характеру і національно-специфічного підходу до викладання і вивчення іноземних мов.

По-п'яте, існує серйозна проблема навчальних та навчально-методичних матеріалів. Якщо ми навчаємо майбутніх інженерів англійській мові професійного спілкування – то ми навчаємо професійному шару мови, усним та письмовим текстам зі спеціальності. Але тексти повинні бути науково значущими і цікавими для студента. Це створює додаткові мотиви роботи з ними. Окрім цього, спілкування професіоналів не треба зводити тільки до вузько професійної сфери. Необхідно якомога більше узнати про світ мови, що вивчається, та культури відповідної країни.

По-шосте, на наш погляд, одна із основних причин полягає в необхідності забезпечення безперервного навчання іноземній мові у вищому навчальному закладі. Останнім часом ситуація складається таким чином, що студенти навчаються мові протягом першого року, після цього настає довготривала перерва, а потім ті, хто приходять в магістратуру, скаржаться на те, що час поза мовою зводить нанівець всі попередні зусилля викладачів і самих студентів. Феномен мови полягає у тому, що вона не пробачає забуття. Неможна навчившись мові, потім забути про неї, а в потрібний момент життя витягти з засік пам'яті і якісно спілкуватись. Мова потребує регулярних тренувань.

Тому виникає задача, яким чином якщо не покращити, то хоча б утримати гідний рівень володіння мовою. Уявляється доцільним спланувати увесь час, призначений на вивчення англійської мови професійного спілкування, таким чином, щоб протягом трьох років після закінчення обов'язкового вивчення мови студенти могли підтримувати цей рівень, а викладачі – його контролювати. На третьому і четвертому курсах навчання для тих студентів денної форми, хто планує продовжити навчання в магістратурі та аспірантурі, доцільно увести так званий підтримуючий (або корегуючий) курс англійської мови професійного спілкування у формі заочного навчання фбо факультативу.

В останні роки мотивація вивчення іноземних мов дуже підвищилась – і це є важливим. Попит на іноземні мови безперервно зростає і перевищує пропозицію. Тому щоб незнання англійської не стало перепорою на шляху до кращої освіти й успішної кар'єри, не варто відкладати вивчення іноземної мови в довгу шухляду. А по-друге, відкладаючи навчання до настання сприятливої нагоди, ми тим самим відмовляємося від багатьох освітніх і кар'єрних можливостей, в принципі доступних уже сьогодні.

Список літератури: 1. Бакаєва Г.Є., Борисенко О.А. та інш. Програма з англійської мови для професійного спілкування. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с. 2. Кремень В.Г. Якісна освіта: сучасні вимоги // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 4. – с. 5–17. 3. Поташник М.М., Ямбург Е.А., Матрос Д.Ш. Управление качеством образования. – М.: Педагогическое общество России, 2004. – 441 с.